

**ВИДАННЯ М.П. ЩЕГЛОВА «ГОСПОДАРСЬКА БОТАНІКА, ЩО
МІСТИТЬ У СОБІ ОПИСИ І ЗОБРАЖЕННЯ КОРИСНИХ І
ШКІДЛИВИХ ДЛЯ ЛЮДИНИ РОСЛИН, ЯКІ ВЖИВАЮТЬСЯ В ЇЖУ
ЛЮДИНИ, ЛУГОВІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ РОСЛИНИ» У «ФОНДІ ВИДАНЬ,
ВИПУЩЕНИХ У ХІХ СТОЛІТТІ З СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ТЕМАТИКИ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
БІБЛІОТЕКИ НААН»**

Унікальною складовою цінної книжкової спадщини України, частина якої зберігається у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН є стародруки, випущені у першій половині ХІХ століття.

Стародруки – це друковані видання, які з’явилися в період від початку друкарства і до 1830 року для вітчизняних видань і до 1800 року для іноземних видань включно. Стародруки ХІХ століття друкувалися гражданським шрифтом, який був розроблений митрополитом київським Петром Могилою та введений у Російській імперії Петром І у 1708 – 1710 рр. для друку світських видань у часи першої реформи російського письма.

Вітчизняні стародруки представлені колекцією гражданського друку. Зокрема, це рідкісні екземпляри праць видатного фізика, члена-кореспондента Імператорської академії наук, секретаря Вільного економічного товариства з 1828 року та цензора Санкт-Петербурзького цензурного комітету Миколи Прокоповича Щеглова «Господарська ботаніка, що містить у собі описи і зображення корисних і шкідливих для людини рослин, які вживаються в їжу людини, лугові і технологічні рослини» (Хозяйственная ботаника, заключающая в себе описания и изображения полезных и вредных для человека растений и употребляемые в пищу человека, луговые и технологические растения) в трьох частинах, датовані 1825-1828 рр. За цю роботу М. П. Щеглов був удостоєний високої нагороди імператора Олександра І – діамантового персня.

Відомий учений М.П. Щеглов (1 липня 1793 р. – 26 червня 1831 р.) народився в сім’ї священика у Володимирській губернії. Навчався у

Володимирській духовній семінарії, з 1810 року – в педагогічному інституті, який закінчив у 1814 році зі ступенем магістра фізики.

У 1817 році був призначений ад'юнктом професора фізики в Санкт-Петербурзькому університеті. З 1822 року – екстраординарний професор фізики в університеті, з 1825 року – ординарний професор, з 1826 року – член-кореспондент Імператорської академії наук. В кінці 1828 року науковець був обраний незмінним секретарем Вільного економічного товариства. Крім цього, він був цензором Санкт-Петербурзького цензурного комітету.

Перша частина книги «Господарська ботаніка, що містить у собі описи і зображення корисних і шкідливих для людини рослин, які вживаються в їжу людини, лугові і технологічні рослини» присвячена культурам, які людина може використовувати у своєму харчуванні – злаковим і технічним культурам, плодам та ягодам, а також їстівним грибам. Інформація про культури та гриби подається у розрізі їх видів. Кожен вид описується у такій послідовності: назва рослини, характеристика зовнішнього вигляду, ареал розповсюдження та особливості використання у харчуванні.

Ілюстрації до першої частини книги М.П. Щеглова «Господарська ботаніка ...» під назвою «Рослини, які використовуються в їжу і для її приправи» (1825 р.)

У другій частині стародруку подається інформація про лугові та кормові трави для тварин, зокрема: еспарцет, цикорій, конюшина, горох, люцерна, чечевиця, гірчиця та інші. Описуються зовнішня характеристика рослин, місця

їх вирощування та особливості використання, як корму для певних груп сільськогосподарських тварин.

Ілюстрації до другої частини книги М.П. Щеглова «Господарська ботаніка ...» під назвою «Лугові або кормові рослини для тварин» (1825 р.)

Третя частина видання присвячена технологічним рослинам, які використовуються як сировина для різних галузей сільського господарства і промисловості. Сюди відносяться рослини, з яких добувають фарбу, волокно для тканин, смолу і різні масла.

Ілюстрації до третьої частини книги М.П. Щеглова «Господарська ботаніка ...» під назвою «Технологічні рослини» (1825 р.)

Серед таких рослин: маріона красильна, жовтяниця красильна, шафран, куркума, таволга, льон, ромашка красильна, омела біла, конвалія, лаванда, айр, бук звичайний, пробковий дуб, приморська сосна, кедрова сосна та інші. У розділі подається інформація про зовнішню характеристику даних рослин та

дерев, місця і періоди їх вирощування та використання у народному господарстві.

На сьогодні раритетне видання «Господарська ботаніка, що містить у собі описи і зображення корисних і шкідливих для людини рослин, які вживаються в їжу людини, лугові і технологічні рослини» є унікальною візитною карткою ННСГБ НААН, яку щоразу із захопленням вивчають відвідувачі.

Для детального ознайомлення зі змістом книги, запрошуємо всіх бажаючих завітати до «Фонду видань, випущених у ХІХ столітті з сільськогосподарської тематики ДНСГБ НААН», що знаходиться у читальній залі № 2 (кімната № 19) Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН.

БОНДУР Тетяна Олександрівна,
к.е.н., провідний науковий співробітник
відділу документного забезпечення та
збереження наукових фондів ННСГБ НААН